

„Prinși prea îndeaproape cu prezentul proteic și înșelător al lumii noastre paradoxale, cu instinct occidental și tentații orientale, □ nu realizăm cât de mult s-a schimbat societatea românească, din 1989 încoace.” Așa își începe Principele Radu cartea sa. Trei treceri diferite prin viață, trei momente fundamentale, consemnate, analizate și scrise într-o carte care arată foarte limpede calitățile de scriitor, frământările pe care viața i le-a scos în cale, cu noi și noi provocări. Cele trei momente diferite din viața autorului sunt:

1. Trecerea în noul mileniu, „moment fundamental pentru omenire, căruia i-am fost privilegiații contemporani”

2. Trecerea României de la statutul de țară comunistă, la

„lumea liberă, în care învăț să trăiesc.”

3. Trecerea de la

„condiția de actor la cea de principe regal. Un privilegiu pe care nu am încetat, de la primirea lui, să mă străduiesc sa-l merit.”

La începutul cărții, actorul Radu Duda vorbește pe larg despre activitatea sa pe scenă, sub semnul sufletului și al măștii, considerați cei doi poli ai teatrului.

„Frumusețea începe atunci când descoperi că cei doi poli se întâlnesc, se interferează și îți arată că încercarea de a pune în ordine coerent-literară un astfel de fenomen nu este decât un gest de comoditate mentală.”

Frazele acestei cărți sunt construite cu pricepere de literat și de profund cunoscător al vieții.

„Când am devenit persoană publică, viața reală a început să fie mai surprinzătoare și mai originală decât ficțiunea. Între efigia de piatră a vieții publice și ființa imperfectă și vulnerabilă a circulat mereu o imagine de o esență greu de conturat, ce ar putea fi numită „persona”, adică chipul ce face legătura între visele noastre și clipele de zi cu zi.”

În timpul studiilor actoricești, profesoarele sale Olga Tudorache și Adriana Popovici au produs o schimbare profundă a sufletului tânărului student la actorie.

„Ele refuzau masca cu obstinație, cu duritate chiar, cu nemiloasă intransigență. Preoteasă a sufletului, Olga avea un cult al trăirilor, o alchimie a stărilor și rara ei intuiție devora totul, personaje, texte, situații și subiecte vii, impregnând studiul cu subconștientul său imn dedicat trăirilor. Era ca o muzică a stărilor sufletești, ce refuza sălbatic înregimentarea în măști.”

Despre Adriana Popovici citim aceste frumoase cuvinte:

„Adriana, rafinat om de cultură și artist hiperexact, practica o filosofie teatrală a responsabilității trăirilor, pentru ea expunerea unui personaj însemnând o dureroasă asumare. [...] Ea biciui sufletul pentru a-l face sensibil, îl diseca pentru a-i proteja misterul, îl umilea pentru a-l înălța și se lupta mereu cu elevii și personajele lor pentru a le deschide, pe calea raționalului, ușile sufletului.”

Actorul amintește de măștile candorii pe care le purtau tinerii studenți la repetiții. Dar spune că a văzut la lucru câțiva mari actori,

„toți cu aerul unor școlari ascultători și mirați.”

Superbă și duioasă această exprimare! Sunt cărți care când le citești îți provoacă, din când în când, un zâmbet involuntar, aprobator pentru textul scris. Citind „Trei poduri peste lume”, de multe ori frumusețea textului descoperit în paginile cărții, m-a făcut să zâmbesc...

Marii actori de teatru și film cu care soarta a fost binevoitoare, apropiindu-i în unele momente, sunt „analizați” de scriitor. Despre legendarul Peter O’Toole, spune Principele Radu:

„Este greu de vorbit despre el, pentru că se află în continuă mișcare și într-o permanentă schimbare. Are șaiszeci de ani și este slab, înalt, elegant, trist, indiferent, neîncrezător, timid, degajat dar instabil, cu aplomb dar nesigur pe el. [...] Are o față osoasă și ovală, cu pielea fadă și căzută, cu pomeții proeminenți, ca o mască tristă. Și totuși este incandescent...”

Pe scenă, Peter O'Toole

„Imprimă spectacolului un ritm nefiresc de mașină de scris, pentru că nu lasă nicio fracțiune de secundă pauză între replica celui dinainte și a sa proprie, și totuși e spontan, surprinzător, firesc.”

De fapt, cea mai bună definiție a actoriei, consemnată de autor în această carte, este:

„Arta lepădării de sine.”

Lui Peter O'Toole i se potrivește, după cum vedeți, ca o mănușă, sau ca o mască perfectă!

José Carreras, Gherasim Luca (un român devenit cetățean francez care are poezii recitate de Radu Duda pe scenele franceze) și mulți alți artiști sunt comentați folosind cuvinte alese cu grijă. Dintre toți marii oameni de artă, trebuie să consemnez aici o descriere de neuitat a compozitorului și interpretului Yehudi Menuhin.

„Adesea este îmbrăcat într-o cămașă largă și înflorată de mătase, cu culori aprinse, ceea ce îl face să semene cu un guru vesel și îngăduitor.”

Portretul pe care-l face scriitorul marelui muzician continuă:

„Când pășește, mângâie durerile pământului cu tălpile.”

Menuhin

„acordă tot atât de multă atenție bomboanelor de ciocolată, așezate cuminiți, lângă ceașca de cafea, cât și șefilor de stat sau discuțiilor despre morală sau politică. Are un zâmbet tainic și sever, care arată că totul, pe lumea aceasta, este posibil și explicabil.”

Autorul are doza de umor, dar și de sarcasm suficiente pentru a transmite tot ce vrea să transmită dincolo de puterea cuvintelor. Spune că pe aeroportul „J.F.Kennedy” din New York avionul care era pregătit pentru întoarcerea în țară a trebuit să aștepte decolarea altor avioane aflate înaintea aceluia în care se afla:

„...eram eu venit din România, dar coadă la avioane nu mai văzusem.”

Spuneam de filozofia care apare foarte clar în mai multe pagini ale cărții. Un exemplu:

„ Același sentiment de descumpănită singurătate, de aiuritoare depersonalizare și de identitate pierdută voluptos o ai în magazinele de ziare, unde miile de titluri te fac să înțelegi că nimic nu este esențial sau urgent pe lume, în afară de foame, sete și somn.”

Acum, actorul nu mai urcă pe scenă, dar, după acei frumoși ani ai tinereții, rămâne o certitudine,

„...o bucurie, ca o iluminare, că meseria noastră poate ameliora omul.”

Principele Radu readuce în discuție momentul de cotitură în istoria țării reprezentat de momentul 23 august 1944. Discursul Regelui Mihai după 50 de ani, cuprinde și următorul pasaj:

„Adevărul tragic este că am pierdut controlul asupra propriei noastre independențe din 1933, când Hitler a venit la putere. Noi nu am vrut nici fascism, nici război, nici comunism. Dar a trebuit să suferim toate aceste boli una după alta.”

Ca o remarcă personală, aș adăuga la cele trei boli încă una: capitalismul nerușinat care s-a instalat pe la noi...

Autorul povestește în ultima parte a cărții despre întâlnirile cu șefii de stat de pe toate

continentele în interesul deschiderii relațiilor diplomatice ale României. Prezența Principelui Radu, dar și ai altor membri ai Casei Regale e din ce în ce mai evidentă în viața României actuale. Probabil că Elisabeta a II-a are o influență remarcabilă și acum asupra familiilor regale din restul Europei. Autorul cărții o citează pe regina Marii Britanii, care spune că

”Trebuie să fiu văzută ca să fiu crezută”.

Și aceste acțiuni diplomatice sunt impregnate, când sunt relatate, cu figuri de stil de o mare frumusețe, de o mare relevanță pentru cititor. Un exemplu: la Medina,

„covoarele de mătase cer o muncă eroică, ce poate dura zeci de ani pentru un singur exemplar. Țesătoarele de covoare sunt mai răbdătoare decât politicienii, iar covoarele lor, mai durabile decât sistemele politice.”

Pentru că am comentat o carte scrisă de un reprezentant de seamă al Casei Regale a României, merită, în încheiere, să citez un fragment din discursul Regelui Mihai ținut la „Dineul Mileniului” pe 20 decembrie 1999, când Majestatea Sa a invitat la masă

„români din toate regiunile țării, din toate meseriile, religiile, etniile și de toate vârstele.”

Un gest cu valoare uriașă de simbol făcut de un Rege căruia i s-a luat țara fără voia țării...Un rege care n-a încetat să-și iubească țara în toți anii grei ai exilului! La „Dineul Mileniului”, Regele Mihai a spus ceva care ar trebui să fie consemnat pe prima pagină a tuturor manualelor de istorie:

„Trebuie să înțeleagă toată lumea că existența și perpetuitatea familiei regale a României nu are legătură cu politica, ci cu istoria. Nu suntem aici din amabilitatea sau generozitatea cuiva, ci din credința mea că trebuie să fiu alături de voi.”